

ЉУБИВОЈЕ РШУМОВИЋ

– говор поводом доделе Почасне дипломе „Народни учитељ”¹ –

Поштовани народе!

Колико је лепо и почасно стајати испред вас, толико је тешко памевати међу оволико мудрих и паметних лица и имена! А најтеже је рећи нешто ново, а не поновити већ виђено и прочитано. Ипак, учинило ми се пригодним да овај проговор почнем оним познатим просветитељским вапајем првог српског министра просвете:

КЊИГЕ, БРАЋО МОЈА, КЊИГЕ, А НЕ ЗВОНА И ПРАПОРЦИ!

Када је Доситеј, пре више од две стотине година, обнародовао ову руку, реч КЊИГА је у српској усменој традицији означавала – ПИСМО. То је била она КЊИГА коју у кљуну носе два врана гаврана, она коју на колону пише Ага од Рибника, она КЊИГА коју добија кнез Лазар од Богородице. У свакој од тих КЊИГА – ПИСАМА ради се о некој важној, пресудној, и судбоносној ствари: мајка Дамњанова дознаје да јој је син погинуо, Иво Сенковић мора да изађе на двобој или да робује, кнез Лазар треба да одлучи коме ће се приволети царству, земаљском или небеском!

Наш народ је, видовито, у свом усменом певању, књигу изједначио са писменошћу. А европски ђак, Доситеј, знао је да писменост отвара још једне очи људима, оне кроз које душа гледа, даље, много даље од оног брда, оне шуме, оног крша, даље од оне муке свакодневне. Звона и прапорци из његове поруке су догме и незнања, а књига је излазница из сујеверја и заосталости, која нас саветује да све оно што немамо позајмимо од себе!

Писмен народ чита, а неписмен слуша! Писмен размишља својом главом, а неписмен туђом!

¹ На свечаној академији којом је 13. децембра 2024. године обележен Дан Факултета педагошких наука у Јагодини, Љубивоју Ршумовићу додељена је Почасна диплома „Народни учитељ” за посебан допринос развоју образовања. Песник се том приликом обратио овим речима.

Књига, у разним облицима, постоји преко две хиљаде година. С временом, од глинених плоча преко књига-писама постала је – изум епохе!

Данас је тај изум епохе и потрошна роба, и приручни алат, успешна другарица у самоћи, саветница за питања срца, али и уцбеник живота, цепни асистент у одрастању, и први помоћник у послу...

Догађа се, међутим, оно што је неминовно. Електроника нам нуди свакодневно нова и нова помагала, дигитална чуда за дружење и забаву, па и за учење и образовање.

Појавило се питање: Да ли изум епохе – изумире?

Одговор је: НЕ!

Из године у годину, сајмови књига понављају то НЕ! Тешко је поверовати да све те нове, малолетне играчке, ма колико корисне, попут компјутера, могу да угрозе књигу са преко две и по хиљаде година тешког искуства.

Најтеже је имала у седмом и осмом веку, када је сагорела Александријска, најпознајтија библиотека старих народа, и кад је уништено 700.000 свезака са целокупним научним и литерарним благом Грка и источних народа! И српска књига је преживела тешку несрећу: Хитлерово бомбардовање националне библиотеке у Београду 1941. године.

Највећи умови света постали су то захваљујући КЊИЗИ. Није учен онај који чита књиге, него онај који зна шта чита – каже једна пословица, а о моћи и значају књиге у просвећивању и очувању народа говори Свети Ћирило у *Пројласу словенским народима свим*: Своју причу да изнесем, много ума у мало речи казујући – Наги су сви без књига народи!

Борхес је замишљао Рај као својеврсну библиотеку.

А Ђамил Сијарић је своју похвалу књизи сажео у четири речи: Кућу кућом чине књиге!

Вилијам Фокнер је чак оставио завештање: Циљ ми је да историја мог живота гласи – писао је књиге и умро!

Најбољом књигом протеклог миленијума проглашена је књига *Мали Прици* Антоана де Сент Егзиперија, потпуно заслужено, јер је мудра колико и забавна, а писана је за децу у људима и људе у деци. Захваљујући *Малом Прици*, данас можемо са сигурношћу причати како Људи више не живе у бризи – ко нема у глави, има у књизи!

Хвала вама са Доситејем, и хвала Доситеју са нама!

Јагодина, 13. 12. 2024.

Љубивоје Ршумовић, песник